

WAGNER LIGT OP MIJN WEG

Bryn Terfel in gesprek met Opernglas

Met de naam van Bryn Terfel op de affiche zijn de voorstellingen zo uitverkocht. Dat bleek inderdaad ook in Amsterdam, waar in nauwelijks twee uur na de bekendmaking van het debuut van de Welse zanger als Scarpia in "Tosca", alle voorstellingen reeds volledig waren uitverkocht. Van een verruiming in het lijstje van dramatische boosdoeners wil deze ongecompliceerde kunstenaar voorlopig nog niets weten.

Bryn, u hebt zopas een erg succesrijk debuut als Scarpia achter de rug. Nog andere nieuwe plannen in het vooruitzicht?

Nadat ik tijdens de eerste jaren van mijn carrière hoofdzakelijk Mozart heb gezongen, werd het hoog tijd om nieuwe uitdagingen aan te gaan. De partij van Jochanaan in "Salomé" in Salzburg was zo'n regelrechte uitdaging. Het was de meest dramatische rol die ik tot dan had gezongen. Ik heb er heel hard aan moeten werken, zoals trouwens ook aan Scarpia. Met de bezetting van deze rol door een bariton, vrees ik dat de partij niet helemaal tot zijn recht komt. Tenslotte wordt er aardig wat in de diepte vereist, zo men een stuk uitdrukkingskracht niet verloren wil laten gaan. Anderzijds is het voor een basbariton ook weer niet zo gemakkelijk, omdat er eveneens een aantal hoge noten zijn te halen.

Hoe ziet u "uw" Scarpia ?

Ik vertrek meestal zonder concrete voorstelling van de partij. Aan de karaktertekening van iedere nieuwe rol wil ik volledig vooringenomen werken, uiteraard in nauwe samenwerking met de regisseur. Regisseurs van tegenwoordig hebben zeer interessante ideeën en sterke beelden voor ogen. Dit was trouwens ook het geval met Nikolaus Lehnhoff in Chicago. In zijn opvatting is Scarpia voortdurend bezig nieuwe valkuilen uit te denken, zoals een spin een immens spinnenweb weeft.

Natuurlijk bereidde ik mij ook voor. Zo las ik bijvoorbeeld Tito Gobbi's boek en keek ik naar de beroemde "Tosca" uit 1965 met Callas in de titelrol en Gobbi als Scarpia. Alhoewel dit een totaal andere tijd was, geldt nog steeds het principe dat iedere beweging van Scarpia op de scène betekenis en zin moet hebben. Derhalve moet men in de huid van het karakter kruipen. Ik probeer in deze pro-

ductie een boosaardig type neer te zetten, dat zowel fysiologisch alsook psychologisch met de anderen speelt. Eerst met Angelotti, dan met Cavaradossi en tenslotte met Tosca, met wie hij het allergenste voorheeft, vooral omdat hij haar begeert. En dit heeft niets meer met romantische liefde te maken, maar met een gewelddadige verovering.

Was er een bepaald aspect van Scarpia waar u het lastig mee had om het uit uw eigen karakter te halen ?

Eigenlijk niet ! (lacht) Natuurlijk niet ! Het is allemaal reeds in de muziek aanwezig. Het is bovendien ook zeer interessant om het verhaal vanuit het libretto te benaderen. De historische handeling speelt in de 18de eeuw, op een tijdstip waarop zowel de koningin als de paus Rome hadden verlaten. Baron Scarpia werd ingezet om revolutionairen en vrijdenkers te arresteren, zodat hij bijgevolg over een enorme macht beschikte. Men zegt dat hij, in zijn korte ambtstermijn met brutaal sadisme bijna 40000 mensen heeft laten ombrengen. Deze brutaliteit, gekoppeld aan een goed draaiende machinerie, komt in het 2de bedrijf van "Tosca" zeer goed tot uiting.

Voor mij was het een totaal andere manier van zingen. Ik was ook erg blij met de zekerheid die Chailly me gaf, niet alleen louter muzikaal maar ook qua dictie en de talrijke dubbelzinnigheden in mijn tekst.

Verandert uw stem met een dergelijke partij ?

Neen. Mijn stem beweegt zich strikt binnen het bereik van basbariton. Toch zie ik mij niet als Luna in "Trovatore" of als Rigoletto, en waarschijnlijk ook niet als Macbeth.

Ook in het verisme liggen nog heel wat rollen op u te wachten.

Ik ben met de keuze van nieuwe rollen erg voorzichtig. Ook Wagner loert reeds achter de hoek. Maar ik kan alleen mijn stem geven wat mijn stem toekomt. Ik heb zopas aan de Met mijn eerste Wolfram gezongen. Deze rol stelt enorme eisen aan de stem, vooral op het einde van het 2de bedrijf. Er lijkt maar geen einde aan te komen, zeker wanneer men er niet wenst in te schrapen. De partij ligt ook relatief hoog. Maar ik hou zoveel van de muziek. Alles wat Wolfram zingt is pure emotie.

Nog plannen met Wagner ? Ook van een andere belangrijke rol hebt u reeds enkele passages gezongen. Voor wanneer de volledige Sachs ?

Na 2000. Want ik meen dat ik nog wat te jong ben om het personage echt waar te kunnen maken. Ik heb de productie van "Die Meistersinger" in Covent Garden gezien, in de enscenering van Graham Vick. Dit was trouwens de eerste opvoering die ik ervan zag. Ik vind het een enorme opera met wondermooie muziek, die op bepaalde plaatsen uitzonderlijk lyrisch is, vooral wat Sachs aangaat, zoals o.a. in zijn monoloog "Wat ruikt toch die vlier!". De waanzinsmonoloog daarentegen is totaal anders. Ik hoorde deze monoloog door John Tomlinson, en moet bekennen dat hij in deze rol perfect was. Trouwens ook wat zijn uiterlijk voorkomen betreft. Deze partij kan ik nog wat laten rusten.

Er waren reeds afspraken met München voor Wotan in "Das Rheingold". Maar dan werd de periode gewijzigd en moest ik tot mijn grote spijt afhaken. Ik had uitzonderlijk graag mijn eerste "Rheingold" in München gezongen. Tenslotte heerst er daar een sterke Wagner-traditie. Bovendien beleefde deze opera in München, dus nog voor Bayreuth zijn creatie. Maar ik wil eerder voorzichtig en behoedzaam met mijn stem omgaan. Voorlopig houd ik het bij die ene rol in "Rheingold". Ik wil mijn stem erop voorbereiden.

Gaat u hiervoor Duits leren ?

Uiteraard. Volgend jaar ben ik 2 maanden vrij. Deze wil ik volledig als studietijd gebruiken. Toen ik Donald McIntyre over Wagner sprak, vertelde hij mij, dat hij voor zijn eerste Sachs ook eerst Duits had geleerd, alhoewel dit reeds laat in zijn carrière was. Operazangers zijn, wat het aanleren van talen betreft, over het algemeen zeer vlijtig. Tenslotte moeten ze niet alleen voortdurend in vreemde talen zingen, maar zich ook nog op hun vele reizen verstaanbaar kunnen maken.

Toch hebt u reeds concertant en op CD Duitse liederen gezongen, om nog maar te zwijgen van uw optredens als Wolfram en Jochanaan. Hoe verwerkt u inhoud en fraseering zolang u de taal niet echt beheerst ?

Als zanger heb je natuurlijk het enorme voordeel een rol via de muziek te kunnen benaderen. Anderzijds neemt men de hele partij, woord voor woord, door met zijn zangleraar. Gezien mijn leraar Duitser is, zou hij mij nooit met een slechte uitspraak of een valse klemtoon op het toneel sturen. Ik versta ieder woord en iedere betekenis van wat ik zing. Ja zelfs iedere dubbelzinnigheid. En dat oefenen wij in elke taal. Dat veronderstelt natuurlijk intensieve huistaken, maar die heb ik er voor over.

Houdt u van uw beroep ?

Zingen is voor mij niet alleen een beroep, vermits ik ook graag zing. Misschien hoor je dat wel wanneer ik Duitse liederen breng. Ik heb een persoonlijke toegang tot dit

genre, waaraan ik de luisteraars deelachtig wens te maken. Dat wordt niet altijd gesmaakt, omdat het vaak sterk afwijkt van de traditionele interpretaties. En soms komt het zelfs voor dat men mij een bepaalde interpretatie afraadt. Maar dat neem ik erbij. Tenslotte kaderen mijn eigen interpretaties in mijn persoonlijke en vooral grote vreugde die ikzelf beleef bij het zingen, zoals ik dat in Wales heb geleerd.

Een van uw "demonische" rollen is de in vier opgesplitste partij in "Hoffmanns Erzählungen", die u tot nog toe alleen in Wenen hebt gezongen. Blijft het hierbij?

Neen. Dat hoop ik ten minste niet. Er zijn plannen om "Hoffmann" te brengen in de Met. Ook Covent Garden, waar deze productie erg mooi is, is niet helemaal uitgesloten. "Hoffmann" in Wenen kwam op een zeer interessant ogenblik in mijn carrière. Ioan Hollender gaf mij een contract, nadat hij mij had gehoord, toen ik nauwelijks 21 jaar was. Hij heeft een goed oor voor jong talent. In deze productie kwamen trouwens nog andere jonge talenten succesrijk aan bod: Natalie Dessay, Barbara Frittoli....Ook Gerard Mortier heeft een intuïtie voor nieuw talent. Niettegenstaande hij mij alleen als spreker in de "Zauberflöte" had gehoord, bood hij mij een aantal rollen aan, die ik graag wilde zingen: Jochanaan, Leporello, Figaro... het heeft maar een haar gescheeld of er was ook nog Giovanni bijgekomen. Voor 2000 heeft Mortier mij nu als Falstaff gecast. Ik verheug mij ontzettend op mijn eerste Falstaff, die ik dit jaar voor het eerst in Australië zing. Ik ben er vast van overtuigd dat Falstaff "mijn rol" zal worden. Net zoals bij Figaro heb ik het gevoel dat ik er veel plezier aan zal beleven.

Vermits u zoveel plezier beleeft aan Figaro, ziet u "Le nozze di Figaro" dan eerder als een lichte, komische opera ? Het gaat toch ook om een ernstige intermenselijke problematiek, nog afgezien van de sociale kritiek. Hoe vindt men daar het juiste evenwicht ?

Ik denk dat het einde van de opera, dat het absolute hoogtepunt van de handeling voorstelt, een zeer ernstige aangelegenheid is. Maar ik denk ook dat deze opera voor het publiek eveneens onderhoudend en zeer plezant moet worden gehouden. Het libretto is trouwens erg komisch! Ik heb Figaro reeds vaak gezongen en ken deze opera dan ook als mijn broekzak. Ook iedere scènische beweging is mij vertrouwd. Bepaalde elementen moeten gewoon in elke enscenering zitten, anders functioneert het niet. Zeer positief waren mijn ervaringen met Graziella Sciutti, die in San Francisco een productie leidde. Ze was zelf in de jaren '60 een uitzonderlijke Susanna. Trouwens een eigen enscenering instuderen met een ervaren zanger heeft nog een bijkomende dimensie. Wanneer je het libretto zeer goed kent en bovendien de belangen van de zangers inziet, ontstaat er een inwendige logica, die ook de toeschouwer onmiddellijk aanvoelt. Ik ben anderzijds ook een grote voorstander van boventitels. Toen ik tijdens mijn optredens als Jochanaan in Salzburg, even de tijd nam om de nieuwe productie van de "Nozze" in München bij te wonen, was ik ten zeerste verbaasd dat het publiek het zonder vertaling moest stel-

len. Nochtans vind ik vertaling een absolute noodzaak, gezien anders een aantal subtiliteiten van de tekst verloren gaan. Ik brak in de zaal regelmatig in een heftig Wels gelach uit, waarop mijn omgeving mij telkens met ergeris en onbegrip aanstaarde. Indien het publiek goed reageert en intens beleeft wat er op de scène gebeurt, heeft dat ook een uitwerking op de prestaties van de zangers.

Laat ons het ook over een andere grote opera van Mozart hebben, waarin u reeds alle 3 de rollen voor uw stemtimbre hebt gezongen. Aanvankelijk Masetto, dan Leporello en tenslotte met Don Giovanni de titelrol. Hoe voelt het om deze laatste twee, zo verschillende karakters, scenisch uit te beelden ?

Er zijn inderdaad heel wat verschillen tussen Leporello en Giovanni. Alleen reeds in de muziek zelf. Maar wat mij het meest interesseert is het moment dat hun bindt: de verhouding tussen dienaar en meester. En derhalve is het erg leerzaam om beide rollen te kennen, wil men één van beide interpreteren. Ik ben zeer benieuwd naar "mijn" eerste Leporello, nadat ik in Parijs scenisch mijn eerste Don Giovanni heb gezongen naast José van Dam als Leporello. Ik ken hem niet goed genoeg en ik vraag mij af of hij eerder een ernstige dienaar ofwel een eerder clowneske figuur zal zijn. Dat is erg belangrijk in de relatie tussen deze Leporello en mijzelf als Don Giovanni.

De partij van Don Giovanni heb u eerst opgenomen, vooraleer u ze op de scène hebt gebracht. Is dat niet de omgekeerde weg?

Ik betreur het ten zeerste, dat ik Giovanni nooit voorheen scenisch heb gezongen. Ik wou eigenlijk wel wat vertrouwd zijn met deze rol. Daarom ben ik ook niet zo gelukkig met de opname. Ik hoop dat ik vroeg of laat een andere gelegenheid zal krijgen om deze partij nogmaals op te nemen. Maar de verleiding om met Sir Georg Solti te werken, was gewoonweg te groot. En uiteindelijk heb ik toch het juiste besluit genomen, gezien Solti kort na de opnamen overleed. Het werd trouwens zijn laatste operaopname. Zo ben ik onverwachts deel van de geschiedenis geworden, in onze kleine klassieke wereld van de opera. Solti heeft mij in mijn carrière goed geholpen. En alleen reeds het feit, dat ik onder hem heb gezongen, heeft mij vaak ook onbewust verdergebracht. Mijn volgend project zou "Falstaff" onder Abbado kunnen worden, maar dat zou best ook nog twee tot drie jaar kunnen duren. Ik heb nog niet zoveel operaopnamen gemaakt.

Is opnemen dan zo belangrijk ?

Een zanger wil natuurlijk graag opnemen, vooral wanneer hij het gevoel heeft in "zijn beste jaren" te zijn. Ik ben nu op een punt gekomen, waar ik graag mijn partijen zou willen opnemen. Over drie of vier jaar zal een dirigent als Thielemann er wellicht ook aan denken om opera's van Wagner op te nemen. En dan hoop ik natuurlijk ook daar mijn bijdrage te kunnen leveren. Uiteraard is het noodzakelijk dat we beiden bij eenzelfde platenfirma actief zijn. Misschien wordt dat een nieuwe en goede

periode om Wagner op te nemen. Ik beschouw trouwens onze tijd in het algemeen als een interessante periode voor opera.

Zo ik nog een keertje op uw repertoire mag terugkomen en daarmee tot slot weer aansluit bij het begin van dit gesprek: uw stem beschikt over een merkwaardig talent voor coloraturen, die niettegenstaande de volheid toch beweeglijk worden gebracht. Vreest u niet deze beweeglijkheid door het zingen van een rol als Scarpia te verliezen ?

Neen. Sommigen zullen beweren dat dit alleen in Gods hand ligt. Maar ik denk eerder dat die dingen zonder meer in mijn eigen hand rusten. Ik geniet nu het voorrecht dat de operahuizen contact met mij nemen en niet omgekeerd. Zij doen mij voorstellen, en het is mijn verantwoordelijkheid, de juiste beslissing te nemen. Ik zing momenteel nog niet te veel moeilijke partijen, zodat ik meestal nog in de mogelijkheid ben, alleen die rollen te aanvaarden die meer beweeglijkheid vorderen. Ik zou bijvoorbeeld dolgraag een volledige opera van Händel doen. Alleen weet ik nog niet welke. Toen ik mijn CD met aria's van Händel opnam, was dat een buitengewone ervaring, en dat dan nog - zo u mij toestaat - met een god als Sir Charles Mackerras ! Hij is gewoon voortreffelijk in dit genre. En uit alles wat ik tijdens de opnamen heb geleerd en vanuit de destijds hierdoor ontstane vriendschap, zie ik mij wel een dezer dagen Mackerras opbellen en hem vragen: "Indien ik slechts één enkele opera wil doen, welke moet dat dan zijn?" Misschien zal hij dan Julius Caesar voorstellen, of Hercules. Veel zal van zijn antwoord afhangen. Bovendien, een andere droom van mij betreft ook nog een totaal andere rol, die eveneens veel beweeglijkheid vereist, namelijk de partij van Don Magnifico in "La Cenerentola". Dat is pas een echte toffe bufforol, maar daarvoor zou ik best 40 of 45 jaar oud moeten zijn. Maar die tijd komt ook.

© Daş Opernglas 9/98
Vertaling K.Guy Stevens